

- ▶ **Møde og temadag i ernæringsugen – snapshots og referat**
- ▶ **Temadag om ernæringspleje 16. marts 2023 – sæt kryds i kalenderen**
- ▶ **Årsmøde 12. maj 2023 – sæt kryds i kalenderen**
- ▶ **Jens Kondrup Prisen og Nutricias forskningslegat – kan søges nu**
- ▶ **Refeeding syndrom: Klinisk retningslinje og initiativmøde**
- ▶ **Klummen**

Ernæringsugen

Af Mette Holst, Camilla Balle Bech og Christian Hvas
Initiativmøde om ernæring under indlæggelse og i overgangen mellem afdelinger og sektorer. 2. november på Herlev Hospital

En velbesøgt eftermiddag med et præg af workshop, da de omkring 90 deltagere deltog meget aktivt i debatten. Udover de trofaste følgere på ernæringsmøderne var mange aktive læger og sygeplejersker, især fra Herlev hospital, mødt op. Især var afdelingsdiætisten på tapetet hvor diætist Helena Jensen og Geriater Marin Schulz fra Geriatrik afdeling fra Herlev Hospital, Ane Rytter fra Rigshospitalet og Henrik Højgaard Rasmussen med udgangspunkt i Aalborg UH, fortalte om deres positive erfaringer med kvalitetsøgning for ernæringspraksis i afdelingerne ved involvering af diætist. Den sidste del af mødet havde fokus på overgange, herunder overgangen fra ITA til stamafdelingen, og overgangen mellem udskrivelse fra hospital til primær sektor.

Politisk Temadag i samarbejde med ONCA-DK, Alliancen mod Underernæring og Roskilde Kommune i Roskilde 3. november.

Med 160 deltagere og et, for DSKE, utraditionelt politisk program, blev ernæringstemadagen i Roskilde en succes. Mange nye ansigter, livlig debat, sparring om prioritering og implementering. Alle præsentationer er tilgængelige på hjemmesiden www.dske.dk.

Nedenfor er uddrag fra dagen:

Roskilde Kommune, ONCA og DSKE: Betina Arendt, chef for Sundhed og Omsorg i Roskilde kommune, indledte og rammesatte dagen. Hun pegede på, at det er svært at undgå at arbejde tværfagligt med ernæring som en fast del af opsporings- og indsatsområder, efter princippet om "længst muligt i eget hjem".

Derefter bød Sekretariatschef for FMF Anders Kromann Liin og formand for DSKE, Christian Hvas velkommen.

Oplæg om underernæring: Henrik Højgaard Rasmussen holdt oplæg om stressrespons, og afslørede at når kroppens stressrespons lader os "spise af os selv", er det fint, hvis vi sidder i en bjergkule i kortere tid uden mad, men det er det straks mindre smart under sygdom. Her gælder det om at komme i gang med ernæringsbehandling så snart som muligt, så man kan reducere den ellers 30-50% øgede dødelighed ved et større vægttab. Mette Holst fulgte trop med et oplæg om forekomst af sygdomsrelateret underernæring både på hospitaler og i primærsektor. Her blev igen påpeget, at sygdomsrelateret er hyppigt forekommende både ved de indlagte patienter, men også blandt særligt de ældre som modtager hjemmepleje. Det står også klart, at der fortsat er behov for mere data om forekomsten af underernæring, fx fra bosted, sygeplejeklinikker, i overgangene og i psykiatrien.

Paneldebat ved temadag om underernæring, afholdt på rådhuset i Roskilde, 2. november 2022

Sundhedsstyrelsen: Tatjana Hejgaard fra Sundhedsstyrelsen præsenterede den nye SST-vejledning udgivet i maj "Underernæring: Opsporing, behandling og opfølgning af borgere og patienter i

ernæringsrisiko". Alle deltagere på temadagen fik et trykt eksemplar med hjem. Måske det kan hjælpe med at udbrede endnu mere viden om den nye vejledning.

Lungeforeningen: Jonathan Emil Andreasen fortalte om lungepatienters udfordringen med ernæring, og bad os have fokus på de meget store individuelle forskelle i baggrundsviden hos patientgruppen, der kan have stor betydning for patientens udbytte af vejledning. Nogle patienter ved måske ikke hvad protein er, og selv om de kan gentage information, har de måske ikke erhvervet sig redskaber til at handle på en ny måde. Lungeforeningen har mange gode tilbud og fora, som kan hjælpe patienter til et bedre liv med lungesygdom, men alt for få er opmærksomme på foreningen, som netop nu har fået nyt diætistbistand. Der opfordres således til at henlede patienters opmærksomhed på foreningen.

Kræftens Bekæmpelse: Bo Andreasen Rix, Chef for kvalitet og udvikling i Kræftens Bekæmpelse, talte om behovet for ernæringsindsats med udgangspunkt i en nylig gennemført barometerundersøgelse fra KB. Denne viser at 1/3 har talt med sundhedspersonale om ernæring og 1/4 af patienter i rehabiliteringsindsatser føler de har fået tilstrækkelig ernæringshjælp under behandlingen. Han fortalte også, at langt størstedelen af kommunerne har tilbud til ernæringsbehandling i forbindelse med kræftsygdom.

Ernæringsteam i Roskilde Kommune arbejder med tværfaglige ernæringsindsatser og bruger især tværfaglige ernæringsmøder, som de holder hvert 2-3 måned med alle ernæringsnøglepersoner, sygeplejersker på plejecentrene, køkkenkoordinatorer og evt. ledere. Her gennemgås alle borgerne med fokus på vægtudvikling, spiseudfordringer og kostbehov. De fleste plejecentre har ernæringsteams, og det er tydeligt at se forskellen i interesse og fokus på de centre, der har teams og de der ikke har.

Kommunernes Landsforening: Michael Fenger fra KL fortalte om nogle af de problemer der gør, at han oplever at kommunerne kan have svært ved at omsætte ny viden i praksis, herunder implementering og praktisering af ernæringsindsatser. Han fortalte blandt andet, at man i år har haft 20.000 forgæves rekrutteringer af kvalificeret personale. Desuden komplicerer kommunernes forskellighed muligheden for at lære af hinanden. Man prøver, men der er meget arbejde for kommunerne i at tilpasse andres viden til egen praksis. Han mener, at pårørende i højere grad skal inddrages i at hjælpe ældre borgere med funktionsevnetab.

Ældre Sagen: Michael Theil Jensen fra Ældre Sagen har før været inviteret til at snakke om ældres ernæringsstilstand og den hjælp, der kan tilbydes ældre borgere. Ingen tvivl om det. Han fortæller om,

hvordan ældresagen har 20.000 frivillige fordelt på 25 afdelinger, hvoraf flere er spisevenner som nogle af de rigtig gode initiativer, der er sat i gang rundt omkring i landet. Han advokerer for vigtigheden af, at der er nogen, der kan se på sammenhængen for den ældre, især når de bliver syge, herunder fokus på hvad der er vigtigt for det enkle menneske. Der er brug for meget mere hjælp derude, til de mange svage ældre der, som han siger, er "storforbrugere af sundhedsvæsenet". Han advokerer for, at der kigges efter helt andre tiltag og også til at få maden spist af de ældre. For, som han spørger "Hvis en ny ældrelov er svaret- hvad var så spørgsmålet".

Kost og Ernæringsforbundet: Formand Ghita Parry kom med konkrete forslag til, hvordan indsatsen mod underernæring kan forbedres – gode input til den efterfølgende paneldebat. Bl.a.:

- Ernæring skrives ind i Sundhedslovens §140
- Ernæring skal indgå i plejeforløbsplanerne
- Kvalitetstandarder i kommuner og regioner
- Fyldestgørende kvalitetsstandarder for udbud i kommunerne
- Ernæringsopsporing bliver krævet som en del af behandlingen på hospitaler, plejehjem og i hjemmeplejen
- Alle patienter og borgere i ældreplejen, der har et behov, skal have et tilbud om en ernæringsindsats
- Borgernes sundhedsdata skal omfatte ernæringstilstand og et evt. ikke planlagt vægttab
- Måltidsværter skal understøtte patienter og beboere på plejehjem
- Øget tværfagligt samarbejde – ernæringsprofessionelle skal inddrages tættere på patienter og borgere både i regioner og kommuner

DSKE: Christian Lodberg Hvas, formand for DSKE, lagde op til paneldebatten og fokuserede bl.a. på

- viden om, hvordan en systematisk ernæringsindsats halverer dødelighed og forbedrer kliniske forløb
  - betydning af enkle opsporingsredskaber såsom kropsvægt
- Han fremhævede tre hovedpunkter for DSKEs indsats:
- Uddannelse og vidensdeling
  - Tværfaglige netværk
  - Forskningsprojekter

Paneldebat: Afslutningsvis blev afholdt paneldiskussion, hvor der blandt blev berørt sektorovergange, og hvordan vi når i mål med at få endnu mere fokus på ernæring, særligt i kommunerne, hvor diætister ofte kan sidde alene med ernæringsopgaven uden øvrige diætistkollegaer eller ledelsen som har ernæringsfaglig baggrund. Alt i alt en rigtig spændende dag, som giver tro på, at ernæring kommer mere og mere på dagsordenen i alle sektorer og rundt omkring i landet.

Klummen

Af Jens Rikardt Andersen

Vi taler om translokation af tarmbakterier (tarmbakterier, der passerer tarmvæggen og ender i blodet) i forbindelse med akutte tilstande som et led i det stress-metabole syndrom. Seikrit et al (J Nephrol 2022. doi: 10.1007/s40620-022-01454-2) undersøgte permeabiliteten i tyndtarmen hos 35 patienter med kronisk immunoglobulin A nefropati (IgAN) og 18 med andre glomerulære sygdomme (non-IgAN GN) samt 19 raske. De anvendte urin udskillelsen af oralt indtagne sukkerarter med forskellig molekylstørrelse som målemetode. Disse metoder er en raffinering af den gamle D-xylose metode. Ikke optimal men det bedste vi har. Fremkomst i urinen målt i timer efter indtagelse blev brugt til at estimere optagelseslokaliseringen i tarmen – proximal tyndtarm 0-2 timer, distal tyndtarm/proximal colon 2-5 timer og colon 5-24 timer efter indtagelse. 54% af patienterne med IgAN og 67% med non-IgAN GN havde øget permeabilitet i proximale tyndtarm sammenlignet med de raske, men der var ikke forskel længere distalt. Der er således teoretisk øget mulighed for translokation også hos patienter med kroniske sygdomme i andre organer end tyndtarmen. Det er vist værd at tænke over, hvis man behandler med probiotika.

De seneste 10 år er kendskabet til re-feeding syndrom (RFS) vokset her i landet. For 5-10 år siden kunne det konstateres hos ca. 25% af en række patientgrupper efter indlæggelse på hospital. Det er mange, og er blevet anvendt som en undskyldning for ikke at give sufficient ernæring i nogle retningslinjer. Hvad betyder re-feeding syndromet så for økonomiske variable? Peiqi Liu et al (Clin Nutr 2022;41: 2003-2012) publicerede et systematisk review og metaanalyse med random-effekt model. De fandt 18 egnede studier med 3868 patienter. De 2965 patienter med RFS var i gennemsnit indlagt 25,55 (95% CI, 20.20-30.90) dage. De svarede til en vægtet gennemsnitlig forskel på 2,91 (P = 0,065) dage. Til gengæld var der gevinst ved at øge energiindtaget. Der var i øvrigt også en klar relation til energiindtaget, hvor et højere energiindtag forkortede indlæggelsestiden med 3,04 (P = 0,003) dage. Tallene hænger således ikke entydigt sammen, men viser, at vi skal huske at bestemme p-fosfat på rigtig mange patienter og tage konsekvensen af resultatet. Det er derimod helt uafklaret, hvor risikabelt det er at overfodre patienter.

Ketogen diæt (KD) er nu blevet det nye ord for low-carb diæter eller den tidligere Atkins diæt. Der er meget små forskelle, men det ser ud til, at der kan måles nogle forskelle på andet end fedtomsætning også hos mennesker. Tolkningen er derimod vanskelig. Nogle resultater fra systematiske reviews. Furini et al (Endocrine 2022 doi: 10.1007/s12020-022-03195-5) undersøgte effekten på testosteron konc i blodet før og efter KD og fandt 7 egnede undersøgelser med i alt 230 patienter, halvdelen med hypokalorisk diæt og halvdelen med normokalorisk. Kun 3 studier var på adipøse mænd. En signifikant forhøjelse af p-testosteron fandtes hos 111 patienter, men effekten

var mest markant hos patienter på hypokalorisk diæt og kunne således være pga. væggtab, hvilket effekten også var signifikant korreleret til. Desuden korrelation til alder, men der var nok også et meget lavere udgangspunkt, og det kunne være en effekt af en reduktion af underernæring. Der var ingen relationer til hypofysære styringshormoner eller andet, der kunne forklare stigningerne. Det viser, at vi skal passe på med at tro på alt nyt indtil der er skabt rationale eller ordentlig dokumentation uden for mange confoundere.

Der kommer også rapporter om, at men fysisk fungerer bedre på ketogen diæt. Wang et al (Review Int J Environ Res Public Health 2022;19:11542. doi: 10.3390/ijerph191811542) gennemførte et systematisk review for at se på dette. Sammenhængende træning og KD kunne ikke dokumenteres at bedre eller forringe præstationerne hos sportsfolk, bade professionelle og fritidsaktører. Konklusionerne bygger på 8 studier med 170 deltagere. Ingen signifikante ændringer på lean body mass, fedtmasse (CT scanning), VO2max eller aerobic tests. Man kan naturligvis også læse resultatet som at KD ikke reducerer nogle af disse variable hos idrætsudøvere.

DSKE årsmøde 12. maj 2023

Af Camilla Balle Bech

Traditionen tro skal til maj afholdes årsmøde i DSKE. I 2023 er turen kommet til København, hvor der fredag 12. maj 2023 inviteres til en spændende dag for alle ernæringsinteresserede på Comwell Copenhagen Portside. På programmet er blandt andet Philip Schuetz, som er forfatter på det store EFFORT Trial, samt præsentation af den første DSKE kliniske retningslinje om refeeding syndrom. Dertil er der som vanlig vis også mulighed for at indsende abstracts, hvor der er muligt at præsentere ny forskning inden for klinisk ernæring.

Vedhæftet findes program, informationer og tilmeldingslink, hvilket ligeledes kan tilgås via hjemmesiden www.dske.dk under 'Arrangementer'.

Annoncering af legater

Af Lotte Boa Skadhauge

Indstillinger til Jens Kondrup prisen

Hvem skal have Jens Kondrup Prisen 2023? Prisen er på 10.000 kr og den tildeles et medlem af DSKE, som har gjort en forskel inden for behandling af sygdomsrelateret underernæring. Kriterier, som indgår ved vurdering af indstillede kandidater: • Gennemførelse af klinisk betydende projekt eller intervention med udbredelsesmulighed • Aktiv behandling eller forskning inden for sygdomsrelateret underernæring • Internationale perspektiver af forskning inden for sygdomsrelateret underernæring Kandidater kan indstilles til DSKEs bestyrelse ved kontakt til bestyrelsens sekretær (bestyrelse@dske.dk)

senest 25. januar 2023. Alle medlemmer af DSKE kan indstilles, og alle enkeltpersoner kan indstille kandidater. Indstillingen skal være begrundet og på højst 200 ord. DSKEs bestyrelse vælger modtageren af prisen blandt de modtagne indstillinger. Prisen kan ikke tildeles aktuelle medlemmer af DSKEs bestyrelse. Prisen uddeles ved årsmødet i klinisk ernæring, hvor prismotageren holder en forelæsning på ca. 20 minutter

Nutricias Forskningslegat i Enteral Klinisk Ernæring 2023

Legatets formål er at fremme dansk baseret praxisnær forskning inden for enteral klinisk ernæring og appellerer til ansøgere fra både primær og sekundær sundhedssektor. Ansøger skal være DSKE-medlem. Forskningslegatet vil blive uddelt på Årsmødet i Klinisk Ernæring i København d. 12. maj 2023.

Legatet er på 25.000 kr. Ansøgningsfrist 20. april 2023 kl. 12 Se information om ansøgningsprocedure under "legater" på www.dske.dk

Temadag om sygepleje til ernæringstruede patienter

Af Lotte Boa Skadhauge

Onsdag 16. marts 2023 gentager vi forrige års succes med en temadag om sygeplejen til den ernæringstruede patient, og denne gang foregår det i Hvidovre. Programmet byder blandt andet på:

- Mundpleje – en naturlig del af sygeplejen Sygdomme og oral helse v Lea Ladegaard Grønkjær, Sydvestjysk Sygehus.
- Undervisning i mundpleje v Anita Tracey, Aalborg Universitetshospital Forfatter til artikel "Ikke nok fokus på mundhygiejne" Sygeplejersken 2021, nr. 2
- Patienternes perspektiv på at modtage mundpleje og interventioner i praksis v Isabella L Rasmussen og Tine Mannich Sørensen, Hvidovre Hospital
- Sundhedsstyrelsens nye ernæringsvejledning – kort gennemgang af indsatsen på tværs Fokus på NIS faktorer – betydning for sygeplejen v Pia Søe Jensen, Hvidovre Hospital
- Ernæring på tværs Erfaringer med udskrivelse – Region Nord. v Mette Strazek og Lotte Boa Skadhauge, Aalborg Universitetshospital

- Forebyggelse af genindlæggelser set fra hjemmesygeplejerskernes perspektiv v Anja Hjort Christensen, APN-sygeplejerske i Esbjerg Kommune

Der vil desuden være paneldebat og masser af tid til at dele erfaringer med kollegaer og lære om nye produkter og metoder på de udstillede stande. Det fulde program kan ses på www.dske.dk
Link til tilmelding kommer primo januar 2023.

Datoer i DSKE

16. marts 2023

Temadag om ernæringspleje, torsdag 16.3.2023. Hvidovre Hospital, Kettegård alle 30, 2630 Hvidovre. Deadline for tilmelding er 1. marts 2023 (link kommer primo januar 2023).
Se program på [Arrangementer | dske.dk](http://www.dske.dk)

22. marts 2023

Initiativmøde i anledning af kommende klinisk retningslinje om refeeding syndrom, onsdag 22.3.2023 (Aarhus eller Odense)
Se program på www.dske.dk

12. maj 2023

DSKE årsmøde fredag 12.5.2023
Afholdes på Comwell Copenhagen Portside
Program og tilmeldingslink på www.dske.dk.

7. september 2023

"Sygdomsrelateret underernæring i almen praksis" afholdes på i Medicinerhuset, Mølleparkvej 4, 3. sal. Afholdes 7. september 2023 kl. 15.30-18.30.
Program følger snarest på www.dske.dk

Hold øje med DSKE på Facebook:

<https://www.facebook.com/Dansk-Selskab-for-Klinisk-Ern%C3%A6ring-DSKE-825748844131759/>

Deadline for indlæg til næste nyhedsbrev:

Fredag 27. januar 2023

Send meget gerne indlæg eller ideer til indlæg til

Mette Holst: mette.holst@rn.dk

Skriv "Indlæg til DSKE Nyhedsbrev" i emnelinjen.